

LES CLAUS D'UN CONFLICTE QUE JA DURA 12 ANYS

Sàhara Occidental: esborranys per a la pau

La presentació d'un pla de pau per al Sàhara Occidental per part del secretari general de l'ONU, Javier Pérez de Cuéllar, ha deixat oberta una porta per a la solució d'una de les guerres més llargues i callades de les dues darreres dècades.

Albert Vicent

L'exèrcit marroquí, apostat al llarg dels 2.500 quilòmetres de la barriera defensiva que conformen els sis murs alçats per les tropes de Hassan II enmig del desert, i els combois del Polisario, desplaçant-se amb land-rovers i atacant punts aïllats del mur, es mantenen des de fa anys en un carreró sense eixida. Ni Marroc pot assestar el colp definitiu ni el Polisario te prou força com per a llançar una ofensiva de reconquesta dels territoris ocupats. O el que és el mateix: la solució militar a la guerra que assola al Sàhara Occidental des de fa 12 anys és impossible.

Ara, en un moment especialment dolç per a les Nacions Unides, amb el prestigi que li confereix haver aconseguit vies de solució reals als conflictes del Golf Pèrsic i Xipre, Javier Pérez de Cuéllar s'ha entrevistat per separat amb representants de Marroc i del Front Polisario per a fer-los entrega d'una estratègia de pau per a l'antiga colònia espanyola.

El pla de pau ara presentat és el fruit de la visita que una missió de l'ONU va fer al Sàhara els passats mesos de novembre i desembre. En aquella ocasió la missió, encapçalada pel somali Abdulrahim Fará, secretari general adjunt per als Afers Polítics Especials de l'ONU, va visitar l'ex-colònia espanyola, els camps de refugiats del Polisario i Mauritània. Amb la proposta llançada pel secretari general de l'ONU, Pérez de Cuéllar tracta de trencar la bipolarització i l'estancament d'aquest conflicte, conseqüència directa de la desastrosa política exterior que va realitzar Espanya mesos abans de la mort de Franco.

Per a realitzar aquest pla de pau Pérez de Cuéllar ha hagut d'equilibrar la

situació. D'una banda, el Sàhara Occidental és avui un territori ocupat majoritàriament pel Marroc en què el monarca alauita ha sabut consolidar un ciclopi sistema defensiu amb sofisticada tecnologia americana que li costa 2,5 milions de dòlars diaris de manteniment. El resultat d'aquesta estratègia ha estat l'arraconament militar de les tropes del Front Polisario. Altrament, la República Àrab Sahariana Democràtica (RASD) ha sabut guanyar

La major part del material de guerra capturat pel Front Polisario al Marroc és de fabricació nord-americana.

la batalla dels fòrums internacionals amb la seua integració a l'ONU, l'OUA i el reconeixement per 63 estats.

Tradicionalment la RASD ha reivindicat la convocatòria del referèndum per tal de determinar si la població sahariana opta per la independència o, pel contrari, per la integració total amb el Marroc. Hassan II, amb la força econòmica que li confereix dominar les àrees més riques de la zona —les mines de fosfats i el banc de pesca sahariana— sempre s'ha negat pretextant que el Polisario no era un representant vàlid dels saharians sinó una creació

artificial d'Alger per a mantenir el seu domini polític sobre el Magrib.

Precisament, el restabliment de relacions entre Rabat i Alger el passat mes de maig ha possibilitat un canvi qualitatiu, que es va confirmar el passat 11 d'agost en acudir paral·lelament el ministre d'Afers Estrangers marroquí, Abdelatif Filafi, i el secretari general del Polisario, Mustafà Bachir, a l'entrega del pla de pau ofert per les Nacions Unides. La traducció d'aquesta doble presència és immediata: Marroc ha passat a reconèixer, per primera vegada, d'una manera pública, que l'interlocutor vàlid és el Polisario. I, finalment, la ratificació ha estat en els encontres mantinguts posteriorment a

Aràbia Saudita entre les dues parts bel·ligerants. El rei Fad d'Aràbia Saudita ha estat el més ferm impulsor de les negociacions. Ja l'any passat va aconseguir fer seure Hassan II i el president d'Algèria, Chadli Benyedid, i aconseguí que la batalla verbal entre els dos països cessara. La iniciativa saudita ha estat clau també en la reanudació de relacions diplomàtiques entre Alger i Rabat i l'empenta definitiva passa per fixar les condicions del referèndum d'autodeterminació.

Acceptada per Marroc la solució del plebiscit, la qual cosa sempre ha proposat el Polisario, falta ara per fixar

Massacre de negres

Els enfrontaments ètnics entre hutus i tutsis, que han ensagnat la passada setmana Burundi, recorden els moments més negres de la història recent d'un continent africà colpit per la sequera i un subdesenvolupament crònic, herència, en part, d'un segle de colonialisme europeu.

Antoni Castel

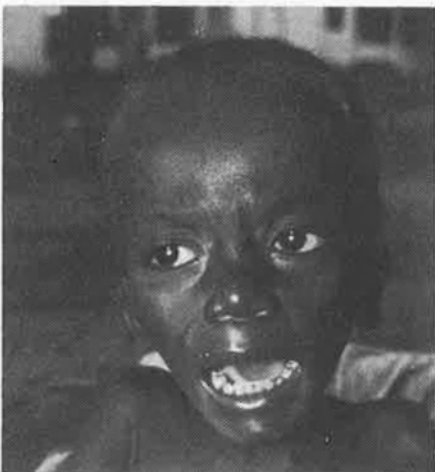
Patrulla del Front Polisario.

la fórmula per a dur-lo a la pràctica. De moment, les dues parts coincideixen que la pregunta a plantejar ha de ser terminant: o l'autodeterminació o la plena integració en Marroc. La carta que Hassan pot tenir amagada passa per oferir un sistema federal que inclouria una àmplia autonomia sahariana a canvi del reconeixement del manteniment de la dependència de Rabat.

Un punt fonamental a resoldre és la presència de l'exèrcit i l'administració marroquins a la zona que ha de votar. Hasan II s'ha oposat tradicionalment a retirar prèviament al referèndum tant els soldats com la població civil implantada en els darrers anys, sobretot a la franja costanera. El Front Polisario exigeix la retirada total marroquina com a pas previ per a protegir la veracitat del plebiscit. La proposta llançada per Pérez de Cuéllar apunta a una retirada del 80 per cent de les tropes marroquines a zones no implicades i el regres de les forces del Polisario a Tindouf, tot això acompanyat d'una estricta supervisió a càrrec de les Nacions Unides.

Amb tot, el referèndum no se celebraria abans d'un any. En l'horitzó queda un projecte molt més ambiciós per a la zona: la conformació d'un Gran Magrib que podria tenir com a companys de viatge règims polítics tan contrastats com els de Marroc, Alger, Tunísia, Líbia i el que resulta del pla de pau. La base ja està creada: el tractat de Fraternalitat i Concòrdia que des de fa 4 anys uneix Algèria, Tunísia i Mauritània i que té previst la integració de Líbia. De fet, de l'evolució que tinga la proposta llançada pel secretari General de les Nacions Unides no tan sols depèn el futur del Sàhara Occidental sinó el de tot el conjunt de països que integren el Magrib. □

Les fonts més optimistes parlen de 24.000 morts de les dues ètnies i prop de 40.000 refugiats a Ruanda. El problema, però, no és de xifres o d'assenyalar un responsable dels aldarulls, sinó que s'ha demostrat la precarietat de l'equilibri ètnic a Burundi i que es podien repetir les massacres de 1972, quan la repressió tutsi contra un intent d'aixecament hutu provocà la mort de més de 300.000 persones. Els testimonis contaren que els tutsis, en el poder malgrat ser el 15 per cent de la pobla-

Els hutu, malgrat ser la immensa majoria, pateixen la dominació dels tutsis.

ció, liquidaren tota la intel·lectualitat hutu i forçaren l'exili de milers de persones.

L'arrel del conflicte és històrica i de difícil solució immediata. Els tutsis, d'origen nilòtic, esvelts i dedicats al pastoreig, han sotmès des de fa tres o quatre segles els hutus, d'origen bantu i dedicats principalment a l'agricultura tradicional. Aquesta relació de vassallatge ha estat acceptada per la cosmovisió hutu, que considerava els tutsis una raça de senyors, superior i amb legitimitat per a dominar-los.

L'abolició de la monarquia tradicional l'any 1966 pel colp d'estat de Michel Micombero, quatre anys després de la independència de Bèlgica, no mi-

llorà aquesta injustícia ètnica. Al contrari, els tutsis ocuparen pràcticament tot l'aparell del nou estat, s'instal·laren a la burocràcia de Bujumbura i s'apoderaren de l'estructura de l'exèrcit nacional. Resumint, els hutus, el 84 per cent de la població, quedaren marginats del repartiment de poder polític i econòmic, al igual que la minoria —1 per cent— dels twa, d'origen pigmeu. El coronel Jean-Baptiste Bagaza, que derrocà Micombero l'any 1976, negà aquesta injustícia històrica i dedicà totes les energies a perseguir l'església catòlica, única veu contra l'opressió tutsi i els excessos del partit únic, la Unió pel Progrés Nacional (Uprona).

El seu successor, el major Pierre Buyoya, al poder des del colp d'estat del 3 de setembre de 1987, tornà a l'església les propietats confiscades i posà fi a la persecució religiosa, però òbviament, no modificà les relacions ètniques perquè ell també és un tutsi.

Les últimes dades són prou eloqüents sobre la discriminació: els 31 membres del comitè militar de salvació nacional —la més alta instància militar— són tutsis. Com també ho són 14 ministres sobre 19 i 12 governadors sobre 15 i 20 ambaixadors sobre 22. En l'exèrcit la desigualtat encara és més marcada: el 99,5 per cent dels oficials i el 99,7 per cent dels soldats són tutsis.

La principal preocupació de Buyoya i de l'élite dirigent tutsi és que la revolta no s'escampi per tot el país i calgui emprar, encara amb més força, un exèrcit disposat a venjar la mort dels germans tutsis. Les massacres, però, tampoc interessen a Buyoya perquè descobreixen a la comunitat internacional la discriminació de la majoria de la població. Això no obstant, els dirigents tutsis prefereixen no pensar en les conseqüències d'una rebel·lió com la que hi hagué a la veïna Ruanda l'any 1959, quan els hutu derrotaren els tutsis, en un país amb la mateixa composició ètnica que Burundi, i declararen la independència tres anys més tard. □